

Ilgazó István kulturális és tudománydiplomáciáért felelős államtitkár

Megerősödött a lengyel-magyar nép eddig is kiváló kapcsolata

A '90-es évek elején halványulni kezdtek a hagyományos lengyel-magyar kapcsolatok, de ezeknek a Lengyelországi Magyar Kulturális Évad új lendületet adott és újra közel vitte a lengyelekhez a magyar kultúra értékeit – fogalmazott Ilgyártó István államtitkára, akit egy kiállítás kapcsán arról is faggattuk, hogy mi a budapesti Osztrák Kulturális Fórum, illetve a bécsi Collegium Hungaricum főbb tevékenysége.

Nemrég nyitották meg a Magyarország díszvendégségével zajló katowicei könyvvásárt. Ennek apropójából kérdezem: eredményes volt eddig a lengyelországi magyar kulturális évad?

–Nagyon eredményesnek ítélem ezt az évadot, melynek programjai igencsak népszerűek és látogatottak voltak. Sikerült a maga rendkívüli sokszínűségében felmutatni a magyar kultúra értékeit. Ehhez sok támogatást, segítséget kaptunk a lengyel féltől. Bebizonyosodott, hogy a két nép barátságát legendásan jónak méltató észrevételek, vélemények megállják a helyüket. Hiszen nem csak rendkívül nyitottak voltak a magyar kulturális megjelenésekre, hanem már-már versengtek a települések a programokért. Szinte nem is tudtunk megfelelni a rengeteg kívánságnak. A lengyel fél sok esetben nem csak erkölcsi, hanem anyagi támogatást is nyújtott egy-egy program sikere érdekében. Tehát teljes mértékben elégedett vagyok, mert a céljaink, hogy hosszú idő után ismét ráirányítsuk a magyar kultúrára a figyelmet Lengyelországban, és hogy megerősödjön a két nép hagyományosan kiváló kapcsolata, megvalósultak.

A lengyel-magyar barátságról nagyon sokat beszélünk, több uralkodónkban folyt lengyel vér, de ismerjük-e egymás irodalmát, zenéjét, képzőművészetét?

–Mindig is nagyon komoly, élénk kapcsolat volt a két a kultúra között, nem csak mert a sajátos történelmi helyzetek miatt kénytelenek voltunk egymás országaiba emigrálni, hanem mindig is fokozottan odafigyeltünk egymásra – kulturális értelemben is. Ez azoknak az időszakoknak, főleg a pártállamra gondolhatunk, a próbáját is kiállta, amikor azt lazítani próbálták. Erre kiváló példa, amikor 1981 decemberében Lengyelországban katonai diktatúra alakult ki, és a Szolidaritással szimpatizáló ottani művészeket elhallgattatták, akkor közülük sokan Magyarországon kaptak megnyilvánulási lehetőséget. Ez egy teljesen spontán szolidaritás volt hazánkban például a filmes szakmában. A mostani évad kapcsán másfél év alatt több mint 50 fordítást jelentettünk meg a magyar irodalomból, és a lengyelek kulturális igényét ezzel még nem is tudtuk kielégíteni. A magyar irodalom nagyon népszerű, filmművészetünknek is komoly közönsége van Lengyelországban, ahogy a zenénknek is. Ezért föl volt adva nekünk a lecke, hogy egy értő, és a magyar kultúrát szerető lengyel közönségnek mit is mutassunk be. A lengyel filmművészetet és az irodalmat pedig nem kell különösen Magyarországon reklámozni, mindkettőnek széles és lelkes a néző- és olvasótábora. Tehát mindig is figyeltünk egymásra a kultúra területén. A '90-es évek elején halványulni kezdtek a hagyományos lengyel-magyar kapcsolatok, mert mindkét társadalomnak új kihívásoknak kellett megfelelni, és új lehetőségek nyíltak előttük. Most jött el az ideje annak, hogy a kapcsolatoknak a Lengyelországi Magyar Kulturális Évad új lendületet adjon, és újra közel vigye lengyel barátainkhoz a magyar kultúra értékeit.

Tudják már a varsói hivatalos záróünnepség a programját?

–Még szervezzük a programot, de mindenképpen szeretnénk decemberben Magyarországon részletesen ismertetni az évad eredményeit.

Reklámnak is minősíthető az évad?

–A nagyon szépen hangzó és hiteles szándékok mellett húzódnak „hátsó szándékaink” is. Aki észak-, vagy kelet-magyarországi fürdőhelyeket látogat meg, sok lengyel turistával találkozik, akik újra felfedezték Magyarország szépségeit. Nem csak fürdőznek és a tokaji borokat fogyasztják, hanem több vendégéjszakát is eltöltenek. Egyre inkább fejlődik a gazdaságuk, –emlékszünk, hogy a kádári propaganda erősítette azt a sztereotípiát, hogy egy seftelő népről beszéljünk a '80-as években – s mára kiválóan fizető, megbecsült vendégei a lengyelek az észak-magyarországi turisztikai és vendéglátóipari helyeknek. Ezért fontos számunkra, hogy a lengyelek folyamatosan pozitív élményben részesüljenek Magyarországon, hiszen sokszor olyan helyre hozzák el a turizmus révén a gazdasági segítséget, ahol az számunkra szükséges is. A másik, hogy a kormány célkitűzései közé tartozik a közép-európai identitás erősítése a V4 országokban, de különösen a magyar-lengyel kapcsolatot illetően. Azáltal, hogy nem csak a közös múltunkat ismerjük, hanem jelenünket is, komolyan hozzájárulunk a közép-európai identitás ápolásához.

Más, de hasonló jellegű téma: a „Virágkor” című kiállítással megismerhetjük-e az osztrák képzőművészetet?

–Szép ötlet szökkent szárba a budapesti Osztrák Kulturális Fórum kiállítóterében. Ausztria több is számunkra, mint szomszédos ország, s talán csak az utóbbi 50-100 év külpolitikája akadályozta meg az élő, szerves kapcsolatot. Az osztrák kultúra, az osztrák kapcsolat mindig is különleges számunkra, nem csak azért, mert több kerek évfordulót ünnepeltünk a közelmúltban – Mária Terézia születését, illetve a kiegyezést. Az Osztrák Kulturális Fórum mindig úgy szervezi ezeket a kiállításokat, hogy ugyanabból az időszakból alkotó osztrák és magyar művészeket mutat be, s ezt történt a *Virágkor* esetében is. A tárlat az elmúlt negyven év képzőművészeti alkotásaiból válogatott, mely az ereje teljében lévő és inspirációkban gazdag magyar és osztrák művészek festményeit mutatja be, s az újabb munkák mellett 1977-ben készült alkotások is láthatók, így a művek térben és időben is reflektálnak egymásra, illetve az elmúlt negyven év történéseire.

Említette Mária Teréziát és a sokak által bírált kiegyezést. Ausztriával kapcsolatosan viszont az 1848/49-es forradalom és szabadságharc jut szinte mindenkinek az eszébe, sőt a Rákóczi-szabadságharc is.

–Ez tagadhatatlan, és ilyenkor érdemes felidézni a reformkori magyar értelmiség komoly dilemmáját, mert a lengyelek is megpróbálták kivívni a függetlenségüket egy akkori birodalomból – és az kudarccal végződött. Természetesen a történészek többféle módon gondolkodnak erről az összefüggésről. Az 1848-as törekvéseknek az volt a célja, hogy ebből a birodalomból Magyarország sokkal jobb formában szakadjon ki, de nem a német kultúra ellen lázadtunk. Hiszen a szabadságharc több vezére németajkú volt. Civilizációs szempontból a Habsburg Birodalom sokat hozott Magyarország számára, miközben kétségkívül megvoltak ennek a hátrányai.

Mi az Osztrák Kulturális Fórum, illetve a bécsi Collegium Hungaricum főbb tevékenysége?

–Az Osztrák Kulturális Fórum Ausztriának olyan intézményhálózata, mely külföldön terjeszti az osztrák-német kultúrát; a budapesti idén negyven éve kezdte meg a működését. Az Osztrák Intézet pedig komoly nyelviskola, mely generációkat segített a német nyelv elsajátításában, és Ausztria kultúrájának megismertetésében. A magyar Collegium Hungaricumot jóval korábban, az 1920-as években alapították, amikor a trianoni sokk után és az I. világháború veszteségéből felocsúdó Magyarországon Klebelsberg Kuno kigondolta, hogy azokban az európai központokban, amelyek a magyarság múltjában, s az akkori jövőjében is szerepet játszhatnak, meg kell jelennünk, s felmutatnunk értékeinket. A bécsi Collegium Hungaricum nem csak a kultúra terjesztésével, hanem tudományos kutatással és dokumentálással is foglalkozik alapításától a mai napig. Ez az intézmény amellet, hogy kulturális intézet, kollégiumként ösztöndíjasokat, kutatókat is fogad.

Tudunk-e a kulturális diplomácia révén olyan hidakat ácsolni, amiket más eszközökkel elképzelhetetlen lenne kiépíteni?

–A kulturális diplomácia önmagában nem pótolja a fontos politikai, társadalmi kapcsolatokat, hanem kiegészítő a szerepe. Az intenzív kulturális diplomáciai tevékenységek azért alakultak ki, hogy egy kultúra, egy civilizáció a megcélzott széles tömegekhez eljuthasson. Hiszen a diplomácia gyakran zárt ajtók mögött zajlik, kevés szereplővel, s ez határozza meg a politikai kapcsolatokat, de a kulturális események mentén a szélesebb közvéleményt lehet megszólítani.

Medveczky Attila